

”מאי חנוכה?” - כרטיסיות לימוד

חנוכה לפי ספר חשמונאים א

ספר חשמונאים א, פרק ד :

(לז) וייקהלו כל אנשי הצבא ויעלו יחדו על הר ציון. (לח) ויהי בראותם את המקדש כי שמש, ואת המזבח כי חולל, והדלתות שרופות באש והלשכות נהרסות, ועשב השדה צמח בכל גבולו מסביב. (לט) ויקרעו את בגדיהם ויזרקו עפר על ראשם ויתאבלו מאוד... (מז) וישבו לבנות את פרצי המקדש... ותכל כל העבודה כאשר בתחילה. (נא) ויהי ביום החמישי ועשרים לחדש התשיעי הוא כסלו, בשנת שמונה וארבעים ומאה, וישכימו בבוקר ויעלו עולות על המזבח החדש כמשפט. (נב) ויחנכו את המזבח בעצם היום אשר טמאו אותו הגויים, ויהללו לה' בשירים ובכינורות בחלילים ובמצלצלים. (נג) ויפלו על פניהם וישתחוו לה' על אשר נתן להם עוז ותשועה.

(נד) ויחוגו את חנוכת המזבח שמונת ימים, ויעלו עולות ותודות בשמחת לבבם... (נז) ויצווה יהודה ואחיו וכל קהל ישראל לחוג את חנוכת המזבח ביום החמישה ועשרים לחדש כסלו שמונת ימים מדי שנה בשנה בהלל ובתודה לה'.

שאלות לדיון :

- מהו המאפיין של מקור זה מבחינה היסטורית (מי ומתי נכתב)?
- מדוע נקבע כ"ה בכסלו כתחילתו של החג, ומדוע נמשך החג שמונה ימים?
- מדוע מדליקים נרות בחג החנוכה?
- אילו פרטים חדשים בנוגע לחג החנוכה מופיעים במקור זה?
- אילו פרטים מוכרים בנוגע לחג החנוכה חסרים במקור זה?

”מאי חנוכה” ? - כרטיסיות לימוד

חנוכה לפי ספר חשמונאים ב

ספר חשמונאים ב, פרק י:

(א) ורוח ה' צלחה על יהודה המכבי ועל אנשיו, וילכדו את העיר ואת המקדש.
(ב) ויהרסו את המזבחות ואת בתי הגילולים אשר הקימו הגויים בחוצות העיר. (ג) ויהי אחרי טהרם את הבית, ויעשו מזבח חדש, ויוציאו אש מן האבנים אשר ליקטו, ויקריבו את קורבנם לה' מקץ שנתיים ימים. (ד) ויקטירו ויערכו את הנרות, ויתנו את לחם הפנים על שולחן ה'.
(ה) וככלות כל אלה נפלו על פניהם ויתחננו אל ה' א-לוהים לאמור: (ו) אנא ה' שומרנו לנצח מצרה כזאת אשר באתנו. (ז) ואם חטאנו לך, יסרנו כחסדך, ואל תתננו עוד בידי זרים המחרפים את שם קודשך.
(ח) ומאת ה' הייתה זאת לחטא את הבית בעצם היום ההוא אשר טימאו אתו הגויים, והוא יום העשרים וחמשה לירח כסלו. (ט) ויחוגו חג לה' שמונת ימים כימי חג הסוכות, ויזכרו את הימים מקדם בחגגם את חג הסוכות בהרים ובמערות, ויתעו בישימון כבהמות שדה. (י) ויקחו ערבי נחל וכפות תמרים וישירו שיר שבח והודיה לה', אשר נתן להם עוז ותשועה לטהר את בית מקדשו. (יא) ויעבירו קול בכל ערי יהודה לחוג את החג הזה מדי שנה בשנה.

שאלות לדיון:

- מהו המאפיין של מקור זה מבחינה היסטורית (מי ומתי נכתב)?
- מדוע נקבע כ"ה בכסלו כתחילתו של החג, ומדוע נמשך החג שמונה ימים?
- מדוע מדליקים נרות בחג החנוכה?
- אילו פרטים חדשים בנוגע לחג החנוכה מופיעים במקור זה?
- אילו פרטים מוכרים בנוגע לחג החנוכה חסרים במקור זה?

”מאי חנוכה” ? - כרטיסיות לימוד

חנוכה ע”פ מגילת תענית

מגילת תענית :

בעשרין וחמשה ביה חנכת תמניא יומין, די לא למספד בהון
[תרגום : בעשרים וחמישה בו חנוכה שמונה ימים, שאסור לספוד בהם]
הסכוליון : ומה ראו לעשות חנכה שמונה ימים, והלא חנוכה שעשה משה
במדבר לא עשה אלא שבעת ימים, שנאמר ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת
ימים וגומר, ואומר ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו וגומר, ובשביעי
הקריב אפרים? וכן מצינו בחנוכה שעשה שלמה, שלא עשאה אלא שבעת ימים,
שנאמר כי חנכת המזבח עשו שבעת ימים, והחג שבעת ימים. מה ראו לעשות
חנוכה זו שמנה ימים?

אלא : בימי מלכות יון נכנסו בני חשמונאי להיכל, ובנו את המזבח, וסדוהו
בסיד ותקנו בו כלי שרת, והיו מתעסקין בו שמונה ימים.
ומה ראו להדליק את הנרות? לפי שנכנסו יונים בהיכל וטמאו כל הכלים, ולא
היה במה להדליק. וכשגברה יד בית חשמונאי הביאו שבעה (נוסח אחר :
שמונה) שפודי ברזל, וחיפום בבעץ, והתחילו להדליק.

שאלות לדיון :

- מהו המאפיין של מקור זה מבחינה היסטורית (מי ומתי נכתב)?
- מדוע נקבע כ”ה בכסלו כתחילתו של החג, ומדוע נמשך החג שמונה ימים?
- מדוע מדליקים נרות בחג החנוכה?
- אילו פרטים חדשים בנוגע לחג החנוכה מופיעים במקור זה?
- אילו פרטים מוכרים בנוגע לחג החנוכה חסרים במקור זה?

"מאי חנוכה" ? - כרטיסיות לימוד

חנוכה ע"פ יוסף בן מתתיהו

קדמונית היהודים, ספר י"ב:

ולאחר שטיהרו בקפדנות הכניס בו כלים חדשים: מנורה, שולחן, מזבח, עשויים זהב... אף הרס את המזבח ובנה חדש מאבנים שונות שלא סותתו בברזל. ובעשרים וחמישה לחודש כסלו, שהמוקדונים קוראים לו אפלאיוס, הדליקו נרות במנורה והקטירו על המזבח...

וקרה המקרה ודברים אלה נעשו לאחר שלוש שנים באותו יום, שבו נהפכה עבודת-הקדש של היהודים לעבודת-שיקוף טמאה. כי בית המקדש שהושם על ידי אנטיוכוס, עמד בשממונו שלוש שנים: שאותם דברים אירעו בבית המקדש בשנת מאה ארבעים וחמש, בעשרים וחמישה בחודש אפלאיוס, באולימפיאדה ה-153, ובית המקדש נחנך באותו יום, עשרים וחמישה בחודש אפלאיוס, בשנת מאה ארבעים ושמונה, באולימפיאדה ה-154...

ויהודה חגג עם בני עירו את חידוש הקורבנות בבית המקדש במשך שמונה ימים, ולא הניח שום צורה של שמחה, אלא היטיב לבם בזבחים מפוארים שעלו בדמים מרובים. וכיבד את אלוהים בשירי תהילות ומנגינות עלי נבל ושימח את העם. וגדולה כל כך הייתה חדותם על חידוש מנהגיהם, שניתנה להם הרשות לאחר זמן רב, בלי שציפו לכך, לעבוד את אלוהיהם, עד שחוקקו חוק לדורות אחריהם לחוג את חידוש העבודה במקדש במשך שמונה ימים. ומאותו זמן ועד היום הננו חוגגים את החג וקוראים לו חג האורים. ונראה לי, שנתנו את הכינוי הזה לחג, משום שאותה הזכות (לעבוד את אלוהינו) הופיע לנו בלי שקיווינו לה.

שאלות לדיון:

- מהו המאפיין של מקור זה מבחינה היסטורית (מי ומתי נכתב)?
- מדוע נקבע כ"ה בכסלו כתחילתו של החג, ומדוע נמשך החג שמונה ימים?
- מדוע מדליקים נרות בחג החנוכה?
- אילו פרטים חדשים בנוגע לחג החנוכה מופיעים במקור זה?
- אילו פרטים מוכרים בנוגע לחג החנוכה חסרים במקור זה?

"מאי חנוכה" ? - כרטיסיות לימוד

חנוכה ע"פ התלמוד הבבלי

מסכת שבת, כ"א עמוד ב :

מאי חנוכה (=מהו חג החנוכה)?

דתנו רבנן (=אמרו חכמים): בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא אינון דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון [תרגום: בעשרים וחמישה בכסלו ימי חנוכה שמונה ימים, שאסור לספוד בהן ולהתענות בהן].

שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול ולא היה בו אלא להדליק יום אחד נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה

שאלות לדיון :

- מהו המאפיין של מקור זה מבחינה היסטורית (מי ומתי נכתב)?
- מדוע נקבע כ"ה בכסלו כתחילתו של החג, ומדוע נמשך החג שמונה ימים?
- מדוע מדליקים נרות בחג החנוכה?
- אילו פרטים חדשים בנוגע לחג החנוכה מופיעים במקור זה?
- אילו פרטים מוכרים בנוגע לחג החנוכה חסרים במקור זה?

”מאי חנוכה?” - כרטיסיות לימוד

חנוכה של נביאי שיבת ציון

ספר חגי ב', י-כג

בְּעֶשְׂרִים וָאַרְבָּעָה לַתְּשִׁיעִי בְּשָׁנַת שְׁתַּיִם לְדַרְיוֹשׁ הָיָה דְבַר ה' אֶל חֲגִי הַנְּבִיא
לֵאמֹר... שִׁימוּ נָא לְבַבְכֶם מִן הַיּוֹם הַזֶּה וּמַעַלְה מַיּוֹם עֶשְׂרִים וָאַרְבָּעָה לַתְּשִׁיעִי
לְמִן הַיּוֹם אֲשֶׁר יֵסַד הַיֵּכַל ה' שִׁימוּ לְבַבְכֶם: הַעוֹד הַזֶּרַע בְּמַגּוּרָה וְעַד הַגֶּפֶן
וְהַתְּאֵנָה וְהַרְמוֹן וְעֵץ הַזַּיִת לֹא נִשָּׂא מִן הַיּוֹם הַזֶּה אֶבְרָךְ:
וַיְהִי דְבַר ה' שְׁנִית אֶל חֲגִי בְּעֶשְׂרִים וָאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ לֵאמֹר: אָמַר אֶל זְרַבְבֶּל פַּחַת
יְהוּדָה לֵאמֹר אֲנִי מֵרְעִישׁ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ: וְהִפַּכְתִּי כֶּסֶף מִמַּלְכוֹת
וְהִשְׁמַדְתִּי חֹזֵק מִמַּלְכוֹת הַגּוֹיִם וְהִפַּכְתִּי מִרְכָּבָה וּרְכָבִיהָ וַיְרָדוּ סוּסִים וּרְכָבֵיהֶם
אִישׁ בְּחָרְבַּ אַחִיו: בַּיּוֹם הַהוּא נָאֵם ה' צְבָאוֹת אֱקַחְךָ זְרַבְבֶּל בֶּן שָׂאֲלֻתִיאל עַבְדִּי
נָאֵם ה' וְשִׁמַּתִּיךָ כַּחוֹתֶם כִּי בָדַד בְּחַרְתִּי נָאֵם ה' צְבָאוֹת:

ספר זכריה ד', א-י

וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶאךָ הַדָּבָר בִּי וַיַּעֲיִרְנִי כְּאִישׁ כָּאִשׁ אֲשֶׁר יַעוֹר מִשְׁנָתוֹ: וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה
רֹאֶה וַיֹּאמֶר וַיֹּאמֶר רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כְּלֵה וְגִלְהָה עַל רֵאשָׁה וְשִׁבְעָה נֵרֹתֶיהָ
עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצְקוֹת לְנֹרוֹת אֲשֶׁר עַל רֵאשָׁה: וּשְׁנַיִם זַיִתִּים עָלֶיהָ אֶחָד
מִימִין הַגִּלְהָה וְאֶחָד עַל שְׂמֹאלָהָ: וְאָעַן וַיֹּאמֶר אֶל הַמֶּלֶאךָ הַדָּבָר בִּי לֵאמֹר מָה
אַלְהָ אֲדַנִּי: וַיַּעַן הַמֶּלֶאךָ הַדָּבָר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲלוֹא יַדְעַתְּ מָה הֵמָּה אֵלֶּה וַיֹּאמֶר
לֹא אֲדַנִּי: וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה דְבַר ה' אֶל זְרַבְבֶּל לֵאמֹר לֹא בְּחִיל וְלֹא בְּכַח
כִּי אִם בְּרוּחֵי אֱמֶר ה' צְבָאוֹת: מִי אַתָּה הֵר הַגְּדוֹל לִפְנֵי זְרַבְבֶּל לְמִישֹׁר וְהוֹצִיא
אֶת הָאֶבֶן הָרֵאשָׁה תִּשְׂאוֹת חֵן חֵן לָהּ: פ וַיְהִי דְבַר ה' אֵלַי לֵאמֹר: יְדִי זְרַבְבֶּל
יִסְדוּ הַבַּיִת הַזֶּה וַיְדִיּוּ תִבְצַעְנָה וַיְדַעְתָּ כִּי ה' צְבָאוֹת שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם:

שאלות לדיון:

- מהו המאפיין של מקור זה מבחינה היסטורית (מי ומתי נכתב)?
- מהי מערכת הקשרים האפשרית בינו ובין חג החנוכה?